

En rymdstrategi för Europa

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har gett försvarsutskottet möjlighet att yttra sig över kommissionens meddelande En rymdstrategi för Europa (KOM(2016) 705).

Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande till nya hot kopplade till rymden, de behov av synergier mellan civila och försvarsrelaterade tillämpningar som har uttryckts samt att rymdkapacitet kan anses vara av strategisk vikt för civila, kommersiella och säkerhets- och försvarsrelaterade mål.

Utskottets överväganden

En rymdstrategi för Europa

EU fick en tydlig befogenhet att utarbeta en gemensam rymdpolitik genom Lissabonfördraget. Kommissionen presenterade ett första meddelande med det syftet 2011. I ett meddelande 2012 föreslog kommissionen en ram för kontakterna med Europeiska rymdorganisationen (ESA). I ett meddelande 2013 utvecklades politiken för rymdindustrin.

I meddelandet från den 26 oktober 2016 föreslås en ny EU-strategi på rymdområdet för att beakta ökad konkurrens, kommersialisering, tekniska förändringar och nya hot som rymdskrot och rymdväder. Strategin består av åtgärder inom fyra målområden:

- Maximerad samhällsnytta, genom att bl.a. utveckla EU:s tre rymdprogram och främja användningen av rymdgenererade tjänster och data.
- Främja en konkurrenskraftig europeisk rymdsektor, genom att bl.a. stödja forskning och företagande.
- Säkerställa EU:s tillgång till rymden, bl.a. genom effektiva uppskjutningstjänster, bättre övervakning av rymden och samarbete mellan civil och försvarsrelaterad rymdverksamhet.
- Stärka EU som global aktör, bl.a. genom internationellt samarbete om rättsliga ramar och principer för rymdverksamhet.

Av särskilt intresse för försvarsutskottet är bl.a. att meddelandet framhåller rymdens stora potential för utveckling av civil och försvarsrelaterad kapacitet. I sin rymdstrategi beskriver kommissionen att rymdtjänster kan stärka EU:s och medlemsstaternas förmåga att hantera framväxande säkerhetsrisker och förbättra övervakningen och kontrollen av flöden som har konsekvenser för säkerheten. De flesta teknikerna, infrastrukturerna och tjänsterna på rymdområdet kan användas både för civila ändamål och för försvarsändamål. Trots att viss rymdkapacitet måste förbli under uteslutande nationell eller militär kontroll finns många områden där synergier mellan civila ändamål och försvarssyften kan leda till minskade kostnader, stärkt motståndskraft och ökad effektivitet. EU måste utnyttja dessa synergier i högre grad, anger kommissionen, som i handlingsplanen uttrycker att den – tillsammans med den höga representanten, Europeiska försvarsbyrån (EDA) och ESA – förbereder ett initiativ för att tillförsäkra EU och dess medlemsländer pålitliga, säkra och kostnadseffektiva satellitkommunikationstjänster, ett s.k. Govsatcom. Kommissionen avser också att se över hur Copernicus – det europeiska handlingsprogrammet för insamling, förmedling och utnyttjande av miljöinformation i form av användaranpassade tjänster – ska kunna tillfredsställa säkerhets- och försvarsbehov i en högre utsträckning. Kopplingen till den europeiska försvarshandlingsplanen (KOM(2016) 950) framhålls särskilt i strategin.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, likt man gjorde i yttrande 2016/17:FöU2y över kommissionens arbetsprogram för 2017 (KOM(2016) 710), att det mot bakgrund av de nya hot som håller på att växa fram på rymdområdet – från rymdskrot till it-hot och rymdväders effekter – och andra säkerhetsrelaterade hot bör lyftas fram vad kommissionen anför i meddelandet om en europeisk försvarshandlingsplan och i sin rymdstrategi. Där framförs vikten av att skapa synergier mellan civila och försvarsrelaterade tillämpningar och att göra det mesta av sina tillgångar genom att använda sin rymdkapacitet för att tillgodose medlemsstaternas och unionens säkerhetsbehov. Aktiviteter i rymden kan t.ex. ha betydelse för förmågan att förebygga och hantera naturkatastrofer och övervaka sjö- och havsområden.

Utskottet instämmer i den syn som uttrycks i Regeringskansliets faktagrommemoria Meddelande om en rymdstrategi för Europa (2016/17:FPM31), nämligen att man är övergripande positiv till förslaget till strategi och den konkretisering och prioritering av strategiska mål för EU:s rymdpolitik som anges, men utskottet vill därutöver tillägga att budgetrestriktivitet och säkerställande av budgetkontroll bör eftersträvas. Prioriteringar bör göras successivt i samverkan mellan medlemsstaterna och kommissionen när alla de program och åtgärds paket som strategin hänvisar till ska genomföras. Utskottet emotser strategins fortsatta behandling i rådet under våren 2017 och regeringens återrapportering.

Det förslag i rymdstrategin som enligt kommissionens arbetsprogram för 2017 ska läggas fram under året, om att säkra tillförlitliga och kostnadseffektiva satellittjänster för EU och nationella offentliga myndigheter och infrastrukturer (Govsatcom) – som en uppföljning till rymdstrategin för Europa och den europeiska försvarshandlingsplanen – bör ses i ovanstående ljus.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla att beredningen av Rymdutredningens betänkande En rymdstrategi för nytta och tillväxt (SOU 2015:75) även i fortsättningen bör vara ett viktigt ingångsvärde för det svenska arbetet på området som helhet.

Stockholm den 26 januari 2017

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S) och Kalle Olsson (S).